

GEDRAG- EN LEEFREGELS

*“...dat je in de buurt
geen vreemden bent voor elkaar”*

rapportage project leefregels
Wolfskuil en Willemskwartier
Nijmegen, augustus 2008

INHOUD

Inleiding	
De hallo-man	3
De opdracht	
De opdrachtformulering	4
De achtergrond: leefregels als middel	4
Focus	4
Enkele gegevens	5
Het proces	
Stap 1 Betrekken kader	6
Stap 2 Werving bewoners	6
Stap 3 De buurt in kaart	7
Stap 4 Leefregels opstellen	8
Stap 5 Leefregels tot leven wekken	9
Stap 6 Enquête	10
Stap 7 Voorbereiden activiteiten	11
Stap 8 Kick off	13
Stap 9 Inbedding	15
Reflectie en conclusie	
Voorwaarden en aannames	17
Bereik	21
Resultaat	22
Is er iets veranderd?	23
Conclusie	24
Sterke punten	24
Zwakke punten	24
Aanbevelingen	25

INLEIDING

De hallo-man

Een van de eerste ontmoetingen die Resie en ik hadden in het kader van het project 'Leefregels', was die met Paul uit de Wolfskuil. Hij vertelde ons het volgende verhaal.

'Ik woon nog niet zo lang in de wijk. Ik ben begonnen met elke dag een rondje te lopen. Steeds hetzelfde rondje. Tegen iedereen die ik tegenkwam zei ik: 'hallo'. Na verloop van tijd begonnen mensen mij te herkennen. Ze dachten: kijk, daar heb je de hallo-man weer. Daarna ben ik praatjes aan gaan knopen. Zo heb ik langzaam mensen leren kennen. En als ik mensen ken, dan kan ik wat gemakkelijker een keer zeggen dat ze hun vuilniszak op de verkeerde dag buiten zetten.'

Het verhaal van Paul illustreert misschien wel het allermooiste de kern van het project 'leefregels'. Bewoners willen graag samen afspraken maken over hoe je je gedraagt in een wijk. Maar elkaar op gedrag aanspreken doe je niet zomaar; het aangaan van een positieve relatie is een absolute voorwaarde! Of, zoals bewoonster Monique het verwoordt: "... dat je in de buurt geen vreemden bent voor elkaar..."

Deze rapportage laat zien hoe in twee Nijmeegse wijken bewoners aan de slag gaan met het onderwerp 'leefregels'. Ondersteund door Welzijnsorganisatie Tandem (Resie Meilink, opbouwwerk) die vervolgens Bureau Overbuur (Anja Maas) erbij betreft voor de projectleiding.

Lees mee hoe bewoners uit de Wolfskuil en het Willemskwartier elk op een eigen wijze en met vallen en opstaan, een beetje hallo-man worden.

Tandem, augustus 2008

Anja Maas

Frans Brukx

* De namen van bewoners in deze rapportage zijn gefingeerd.

DE OPDRACHT

In het kader van Sociale herovering Oud-West heeft de gemeente Nijmegen (DWS) een opdracht geformuleerd met betrekking tot het deelproject Toezicht, handhaving en veiligheid, en wel het ontwikkelen van gedragsregels per wijk door bewoners. Tandem heeft op verzoek van de gemeente een offerte uitgebracht.

De opdrachtformulering

Het kader van waaruit de opdracht wordt geformuleerd is een behoefte van bewoners aan een referentiekader voor gedrag, zodat hierop geïntervenieerd kan worden. Enerzijds door bewoners zelf (elkaar aanspreken), anderzijds door instanties (handhaving). Het betere gedrag moet leiden tot een vergroting van het gevoel van veiligheid in de buurt.

Vrij vertaald stelt de offerte vragen en reikt een middel aan voor de antwoorden:

1. Vraag: hoe vinden bewoners zelf dat men zich hoort te gedragen in de buurt? Antwoord: een werkgroep van bewoners en instanties stelt normen.
2. Vraag: hoe communiceren we dat aan de rest van de bewoners? Antwoord: we maken 10 gedragsregels en presenteren die.
3. Vraag: wat kunnen bewoners zelf doen? Antwoord: elkaar aanspreken op gedrag.
4. Vraag: wat kunnen instanties doen om te helpen? Antwoord: afspraken over handhaving.

‘Doel van het project is te komen tot een gedragscode bestaande uit de 10 belangrijkste gedrag- en leefregels en afspraken over handhaving’.

Afbakening:

- De opdracht dient uitgevoerd te worden op buurniveau.
- De doorlooptijd dient zo kort mogelijk te zijn.
- Van belang is een juiste keuze te maken voor welke buurt het eerst aangepakt wordt, er wordt daar gestart waar de bewoners ‘er rijp voor zijn’. Dit in de verwachting dat een eerste, succesvolle aanpak een uitstralende werking heeft naar andere buurten.
- De opbouwwerker, werkzaam in de betreffende buurt, voert het project uit.
- Voor de ontwikkeling en aanpak wordt een projectleider of projectontwikkelaar van Tandem betrokken.

In de offerte worden verder een aantal ‘lijnen’ genoemd zoals in het deelproject omschreven:

- Het gaat om breed gedragen fatsoensnormen.
- Het gaat om met/ door bewoners afgesproken gedragsregels.
- Er komt een lijst met overlastgevende gedragingen, c.q. overtredingen waarop gehandhaafd kan worden.
- Er is een koppeling tussen de leefregels met specifieke afspraken o.b.v. de huurovereenkomst tussen bewoners en Portaal.

De achtergrond: leefregels als middel

Tandem heeft bij het maken van de offerte gebruik gemaakt van haar eigen ‘Beschrijving aanpak leefregels’ van 1 juli 2006, die op haar beurt weer is geschoeid op ervaringen met projecten over leefregels in het land.

Uit de beschrijving: mensen willen leven in een omgeving die een gevoel van veiligheid en zekerheid geeft. Zelfs als je het niet altijd eens bent met verwachtingen die men van je heeft, bieden leefregels een kader. Het moet wel helder zijn: welk gedrag waarderen we van elkaar en wat pikken we niet (gedragsnormen). Er is tegelijkertijd behoefte aan het uitspreken van belangrijke waarden (‘wij hebben hier respect voor elkaar’) (...) Het is een middel om sociale cohesie te bevorderen en meer fatsoen in de buurt te krijgen.

Over het beoogd resultaat zegt de beschrijving:

- Bewoners hebben meer contact met elkaar en spreken elkaar aan op gedrag.
- Bewoners zeggen zich meer verantwoordelijk te voelen voor een prettige woonomgeving en laten dat ook zien.
- Bewoners zeggen de woonomgeving prettiger te vinden.

Focus

De ‘beschrijving leefregels’ en de offerte lijken elkaar te bijten maar doen dat niet.

In de ‘beschrijving’ is te lezen wat het beoogde **effect** is van de leefregels die hier als **middel** dienen voor het vergroten van sociale cohesie en een gevoel van veiligheid. In de offerte lijken de leefregels, juist omdat zo gedetailleerd staat omschreven hoe ze eruit moeten zien, tot **doel** verheven.

In de aanpak streven we naar het inzetten van het middel leefregels, echter zonder het werkelijke doel uit het oog te verliezen.

DE OPDRACHT

Dat betekent dat:

- de vragen 1 t/m 4 onder de opdrachtformulering centraal staan,
- maar dat bij de antwoorden die daarachter staan, kritisch gekeken wordt naar aansluiting bij de doelgroep: zo nodig zullen andere middelen worden ingezet.

De werkwijze is terug te vinden in het plan van aanpak van 20 december 2007. In deze rapportage volgen we de stappen uit dit plan van aanpak.

Enkele gegevens

Wolfskuil

Het gebied wordt begrensd door de Wolfskuilseweg, Floraweg, Distelstraat en Bosbesstraat. Het gaat alleen om de nieuwbouwwoningen die aan de 'binnenkant' van deze straten liggen. De overkant van de vier genoemde straten doet dus niet mee, met uitzondering van de HAT-

flats aan de Bosbesstraat. In het binnengebied bevinden zich de Lavendelstraat en de Varenstraat. In totaal gaat het om **160 huishoudens**.

Het gebied bestaat geheel uit nieuwbouw sinds enkele jaren geleden een herstructurering heeft plaatsgevonden. Er is een mix van koop en huur, waarbij in de Lavendelstraat koop domineert en in de Varenstraat, Distelstraat en Bosbesstraat hoofdzakelijk huurwoningen staan. De bevolking bestaat (grotendeels) uit autochtone Wolfskuilers (een minderheid), autochtone nieuwkomers en allochtone, overwegend Turkse, gezinnen die voor een deel al in de oudbouw woonden. Men kan stellen dat bewoners van het nieuwbouwdeel van de Wolfskuil geen andere binding met de wijk hebben dan het feit dat hun huizen nieuw zijn. Verder ervaart men de sociale binding eerder per straat of per doelgroep. Voor de wijk als geheel is deze vrijwel afwezig.

Willemskwartier

In het Willemskwartier werken we in de Maerlantstraat vanaf de Jan Luykenstraat tot aan de Thijmstraat. Twee korte dwarsstraatjes ten westen van de Maerlantstraat, te weten de Anna Bijnstraat en de Tesselschadestraat doen ook mee. In totaal gaat het om **106 huishoudens**. De straat dateert uit de jaren 50 en is in de jaren 70 volgens de toen geldende trend als woonerf ingericht. De Maerlantstraat is in de buurt één van de bredere straten met overwegend eengezinswoningen en in het midden enkele boven- benedenwoningen. De bevolking is een mix van culturen, veel Nijmegenaren, opvallend veel inwoners uit de Balkan. Daarnaast enkele Turkse en Marokkaanse gezinnen. De leeftijdsopbouw varieert, alsmede de samenstelling van de huishoudens. In zijn algemeenheid kun je zeggen dat er de sfeer heerst van een goedmoedelijke volkswijk, waar wel eens iets aan de hand is maar waar mensen grotendeels op een prettige manier samenleven. Men groet elkaar op straat. Mensen uit de Maerlantstraat geven aan dat bewoners uit omliggende straten hun straat mooi vinden.

HET PROCES

In dit deel staat omschreven hoe het proces verlopen is. Dit doen we aan de hand van de stappen zoals ze in chronologische volgorde zijn gezet. Bij elke stap staat omschreven hoe de praktijk in beide wijken eruit zag. Daaronder is te lezen waarop de inzet van Tandem zich in de betreffende fase heeft gericht. Vervolgens komen (in een kader) de bewoners aan het woord. Hiertoe zijn uit beide wijken twee werkgroepleden geïnterviewd. Elke stap eindigt met een conclusie. Was het een goede stap, werkte de aanpak? En wat was essentieel?

Stap 1 Betrekken kader

De opdracht is om het project goed in te bedden bij de bestaande kaders. Deze zullen fungeren als klankbordgroep en tevens actieve werkgroepleden aandragen.

Wolfskuil

Oorspronkelijk komt het initiatief voor dit project van de wijkraad in de Wolfskuil. Dit is echter al enkele jaren geleden en de wijkraad voelt nog maar weinig verbinding met het project. De verwachting is dat er niet een van de 'kopers' mee zal doen. Het heersende beeld is dat met name de allochtone bevolking er een rommeltje van maakt in de wijk. Het advies van de wijkraad luidt om vooral het sanctioneren goed te regelen. Geen van de leden heeft veel vertrouwen in een goede afloop en niemand wil deel uit maken van de werkgroep.

Willemskwartier

In het Willemskwartier is de eerste reactie ronduit negatief. Men ziet al grote borden in de straat met regels erop en op welke manier er ook uitgelegd wordt dat dát niet de bedoeling is, de toon is gezet. De wijkraadleden tonen zich overigens oprecht bezorgd om de veiligheid van bewoners. Regels maken en ermee de boer opgaan, kan reacties oproepen van agressie en kan de sociale structuur die er is (niet slecht maar altijd kwetsbaar) juist op een negatieve manier beïnvloeden. Vanaf het begin zit één van de wijkraadleden bij de bijeenkomsten. Zijn rol is 'bewaken' dat er geen tot agressie leidende activiteiten plaatsvinden en verder gewoon meedoen, als steuntje in de rug voor bewoners.

Inzet Tandem

We kiezen ervoor de wijkraden hun eigen rol te laten nemen en ze in elk geval te informeren. In

het Willemskwartier blijft de wijkraad van begin tot eind kritisch betrokken, in de Wolfskuil blijft die betrokkenheid zeer beperkt. De inzet van de leden van de wijkraad Willemskwartier maakt het ons soms lastig, maar pakt uiteindelijk toch voordelig uit. Hun zorg om de veiligheid van de werkgroepleden leidt er toe dat de term 'leefregels' uit het project verdwijnt. De betrokkenheid van één van hen in de werkgroep wordt door de deelnemers als positief ervaren en geeft het geheel toch net wat meer cachet.

Conclusie

Voor een goede start is betrokkenheid van een wijkkader niet noodzakelijk, maar wel erg prettig, ook als dat kritische betrokkenheid is. Het geeft hen de gelegenheid om een beeld of mening in positieve zin te herzien en het geeft Tandem de gelegenheid gebruik te maken van de know how en inzet die er al is. Verder wordt het project door beide wijkkaders als 'iets van bovenaf' ervaren, bedacht achter een bureau of in den Haag. Er is weinig animo zich in te spannen voor een dergelijk project.

Stap 2 Werving bewoners

Aangezien de werkgroepen zich niet vanzelf vormen, werven we huis aan huis. We starten met het bezorgen van een flyer gevolgd door een bezoekje. Om de tijdsinvestering enigszins te beperken gaan we eenmalig langs.

Wolfskuil

Tijdens het huis aan huis bezoek krijgen we een aardig beeld van hoe mensen hun wijk beleven. Dat is meteen veel positiever dan de wijkraad aangaf: verreweg de meeste bewoners zeggen in grote lijnen tevreden te zijn. Verder valt op dat het door de wijkraad genoemde percentage van 70% allochtonen onmogelijk kan kloppen. De werving levert een bescheiden werkgroep op: 5 leden. Allen van oorsprong Nederlands en gemiddeld tot hoog opgeleid. Een paar weken naderhand doen we een extra inzet om allochtone vrouwen te bereiken. We bezoeken drie bestaande groepen, waaronder een koffieochtend op basisschool de Wieken. In eerste instantie treffen we een groep enthousiastelingen, maar al snel haken de vrouwen af: geen tijd, geen interesse.

HET PROCES

Willemskwartier

Ook hier een flyer en huis aan huis bezoek, door Tandem én een bewoonster. Net als in de Wolfskuil horen we veel positieve geluiden. Tien bewoners vormen de werkgroep. Een aardig gemêleerde groep waarin man, vrouw, autochtoon en allochtoon vertegenwoordigd zijn en ook het opleidingsniveau varieert.

Inzet Tandem

Aanvankelijk wordt er door de opdrachtgever van uitgegaan dat werving niet of nauwelijks nodig zal zijn: de werkgroep zal min of meer vanzelf voortvloeien uit de wijkkaders. In de praktijk blijkt de werving een zeer intensieve en tijdrovende bezigheid. Gezien het bij de kaders én bij onszelf heersende idee dat bewoners niet enthousiast worden van het woord 'leefregels', 'verzachten' we de tekst van de flyer bij voorbaat al.

Conclusie

Huis aan huis werven geeft ons de gelegenheid het onderwerp 'leefregels' wat toe te lichten en een beeld van de sfeer in de wijk te krijgen. Het levert een aardig nieuw kader op. In het Willemskwartier bestaat de werkgroep voor de helft uit niet- kader en in de Wolfskuil voor 80%! Nieuw kader is verfrissend en heeft geen last van oud zeer, op wat voor vlak dan ook.

Bewoners aan het woord over stap 2

Monique, Wolfskuil: persoonlijke werving aan de deur was een succes, ik vind dat heel belangrijk, als je alleen een briefje stuurt komt het op de stapel. Die persoonlijke stimulans om de deur uit te komen is nodig.

Mechelien, Willemskwartier (Mechelien is mee geweest met het huis aan huis werven): ik vond het leuk dat je mensen persoonlijk aan kon spreken, dan leer je ze ook een beetje kennen. Over twee vrouwen uit de werkgroep: ik kende ze wel van gezicht, maar had ze nog nooit gesproken.

Stap 3 De buurt in kaart

We starten met het in kaart brengen van de buurt door bewoners op een grote mind-map, met als doel hier later de leefregels uit te distilleren. Deze mind-map bestaat uit een grote poster waarop een aantal thema's staat aangegeven.

Wolfskuil

Er wordt ijverig gewerkt aan het 'vullen' van de mind-map. Deze wordt gecompleteerd door interviews met vrouwen van de koffieochtenden. Onderwerpen die eruit springen:

- Trots op schone buurt.
- Tevreden met relatief rustige buurt.
- Wel graag minder rommel en meer groen.
- Behoefte aan echt contact (met name door allochtone vrouwen).
- Verkeersoverlast.
- Gebrek aan speelruimte.
- Promotie basisschool de Wieken als buurtschool (is nu voornamelijk zwarte school).
- Negatieve beeldvorming over het nieuwbouwdeel, met name door oud-Wolfskuilers en wijkraad.

Willemskwartier

Ook hier genoeg kaartjes op de mind-map. We hebben in kleine groepjes gewerkt omdat een aantal mensen moeite heeft met (Nederlands) schrijven.

- Blij met de straat, leuke straat, mensen kennen en groeten elkaar.
- Kattenoverlast.
- Straat, tuinen en achterpaden niet altijd netjes.
- Gedrag in het verkeer niet altijd even goed.

HET PROCES

Inzet Tandem

Onze inspanningen zijn erop gericht een breed en zo compleet mogelijk beeld van de buurt te krijgen. Het voordeel van een mind-map is dat mensen wat tijd nemen om zelf na te denken en er niet een enkele bewoner de boventoon voert. Verder is in dit geval de 'eis' om voor elk rode kaartje (klacht) ook een groene kaart te maken (iets positiefs). In beide buurten blijkt dat mensen in grote lijnen tevreden zijn.

Conclusie

Het in kaart brengen van de buurt brengt het gesprek goed op gang. Allerlei onderwerpen passeren de revue en alles krijgt een plekje. Een mind-map is een geschikte vorm om iedereen aan bod te laten komen en mensen net iets verder te laten denken dan hun allereerste ingeving. Het voorkomt stemmingmakerij.

Stap 4 Leefregels opstellen

De conclusies uit de mind-maps leiden niet automatisch tot leefregels. In beide buurten lukt het bewoners nauwelijks om regels te distilleren uit de geordende kaartjes. De groepen lijken een beetje stil te vallen.

Bewoners aan het woord over stap 3

Gert-Jan, Wolfskuil: ja, dat gaf een duidelijk startpunt. Ik vond dat heel leuk. Wel moeilijk dat je dan dus heel veel informatie krijgt.

Ron, Willemskwartier: het is een goede start om de punten waar je iets aan wil doen op een rijtje te krijgen.

Wolfskuil

De groep reageert een beetje ongemakkelijk op het daadwerkelijk maken van leefregels. Uiteindelijk maken we (Tandem) ze zelf aan de hand van de uitkomsten van de mind-map en stellen we ze samen bij. Dit komt er voorlopig uit:

1. Wij houden ons aan de maximum snelheid en houden rekening met spelende kinderen.
2. Wij houden de buurt schoon, rustig en vooral ook groen.
3. Wij brengen onze kinderen naar school op de Wieken.
4. Wij hebben prettig contact met elkaar, spreken elkaar en elkaars kinderen aan op hun gedrag.

Willemskwartier

Het lukt niet om de prioriteiten in de mind-map om te zetten in leefregels met de groep. Steeds weer gaat het gesprek over wat bewoners anders willen en hoe ze dat willen doen. Uiteindelijk maken we (Tandem) zelf de regels en bespreken ze vrij uitgebreid. Het is een andere bijeenkomst dan anders, we voelen dat we over de hoofden van de mensen heen praten, dat het niet echt aansluit. Desondanks kan iedereen zich hier wel vinden: Zó zouden we willen dat mensen in de buurt met elkaar en de buurt omgaan:

1. Wij houden onze straat schoon en mooi:
 - Wij ruimen zelf ons afval op.
 - Wij gebruiken onze voortuinen als tuin.
 - Wij houden de achterpaden schoon.
 - Wij zorgen goed voor onze huisdieren en zorgen dat ze geen overlast bezorgen.
2. Wij zorgen voor de verkeersveiligheid in onze straat:
 - Wij houden ons aan de maximum snelheid van 15 km.
 - Wij houden in voor de drempels.
 - Wij houden rekening met spelende kinderen.
3. Wij gaan respectvol met elkaar om.

Deze laatste leefregel is de lastigste en soms zelfs bijna onbespreekbaar. Hoe spreek je burens aan die ongewenst gedrag vertonen? 'Als je niet oppast kun je een klap voor je kop krijgen!'

Inzet Tandem

Het is 'trekken' in beide groepen, dus ook bij de 'hoog opgeleiden'. Het gegeven 'leefregels' heeft in elk geval niet als effect dat bewoners enthousiast worden of volop in beweging komen. We hebben het gevoel dat we niet te lang moeten trekken, omdat we dan het contact met de bewoners verliezen.

Conclusie

Het is zaak om de leefregels om te zetten in iets tastbaars. Met onze ervaringen als opbouwwerkers weten we dat mensen pas in beweging komen als ze zich eigenaar van iets voelen. Als dat niet zo is, wordt het tijd je eigen ideeën los te laten en opnieuw de aansluiting te zoeken. De leefregels moeten maar even op een zijspoor. Of liever: omgevormd worden tot iets tastbaars.

Stap 5 Leefregels tot leven wekken

Om de leefregels 'tot leven te wekken' onderzoeken we met beide groepen welke activiteiten erbij passen. Uiteindelijk zal de werkgroep met een verhaal de wijk gaan, dus we vragen ons samen met hen af waar we medebewoners warm voor krijgen. Welke onderwerpen spelen, wat willen bewoners daaraan verbeteren, wat kunnen wij en zij zelf en waar hebben we anderen bij nodig. De werkgroepleden bedenken aan de hand van de opgestelde leefregels wat ze willen verbeteren en hoe dit aan te pakken. Er ontstaan in beide groepen levendige gesprekken met aardig wat ideeën voor activiteiten.

Wolfskuil

- Het oprichten van een groengroep die plannen maakt en actie voert voor meer groen in de wijk en bijvoorbeeld een handtekeningenactie organiseert.
- Kerstbomen inzamelen, iedereen die zijn boom inlevert krijgt een lot waarmee je een prijs kunt winnen.
- Het organiseren van buurtrangers. Dat is een groep kinderen die een keer per week met prikkers de buurt mee schoonhoudt.

Bewoners aan het woord over stap 4

Ron, Willemskwartier: zinnig... tja, als het werkt is het zinnig. Ik denk dat niemand in de straat een van de leefregels die we bedacht hebben kan opnoemen. Ik wil liever dingen voor de buurt doen. Als we niet over leefregels waren begonnen maar over activiteiten, zouden er denk ik meer mensen op af zijn gekomen.

Monique, Wolfskuil: dit heeft voor mij niet zo'n grote rol gespeeld. Misschien was het goed geweest als we er iets meer aandacht aan hadden besteed?

Gert-Jan, Wolfskuil: jullie hebben dat gedaan, dat vond ik knap. Ik zou het erg ingewikkeld hebben gevonden om uit zoveel informatie leefregels te halen.

Mechelien, Willemskwartier: Tja, van mijn idee was het wel goed. Maar anderen hebben er andere ideeën over. Je kan niemand verplichten om dit of dat te doen. Hier is het zo dat je redelijk met elkaar omgaat. Haar man: Je kunt je beter bezighouden met de straat. Regeltjes zijn er al genoeg!

- Het organiseren van sociale activiteiten zoals:
 - 'Gluren bij de burens': mensen die elkaar niet kennen gaan bij elkaar op bezoek.
 - Open huis (een paar bewoners stellen hun huis open voor de buurt, met koffie).
 - Eetbonnen (mensen krijgen bonnen – met bijvoorbeeld gratis wijn – om elkaar uit te nodigen voor een maaltijd).
 - Lopende buffet (bij de een eet je het voorgerecht, bij de ander het hoofdgerecht enz.).
- Een activiteit in de buurt waar we elkaar kunnen ontmoeten zoals:
 - Beschikbaar stellen van een ontmoetingsruimte, bijvoorbeeld in de Wieken.
 - Een keer per maand in het weekend een buurtborrel.
 - Activiteiten voor gezinnen in het weekend.
 - Een horecagelegenheid in de buurt.
- De oprichting van een verkeerswerkgroep.

Willemskwartier

- Een of twee keer per jaar een opruimactie met zoveel mogelijk bewoners.
- Een voortuintjes opknappdag, waar we met de hele straat onze voortuinen opknappen en

HET PROCES

daarbij hulp krijgen van de gemeente en groen-deskundigen.

- Het organiseren van een straatspeeldag.
- Een verkeersactie om de verkeersveiligheid te vergroten.
- Plantenbakken waarin veel afval wordt gedumpt weghalen.
- Struiken vaker snoeien.
- Met de gemeente overleggen over verkeersmaatregelen zoals:
 - Herinrichting parkeerplaatsen.
 - Anna Bijnstraat afsluiten.
 - Borden met 'woonerf' plaatsen.

Inzet Tandem

We moedigen bewoners aan met veel ideeën te komen en niet te snel te denken dat iets gek is. We nemen wat spullen mee ter inspiratie (foto's, voorwerpen, boekjes).

Conclusie

Er komt weer leven in de brouwerij nu de zaken concreet worden. Fijn.

Bewoners aan het woord over stap 5

Monique, Wolfskuil: ja, dat sprak me aan! Achteraf is het ons helaas niet gelukt om activiteiten te bedenken die meer Turken en Marokkanen aanspreken.

Gert-Jan, Wolfskuil: ja, dat sprak me heel erg aan. Omdat je nog een stap moet zetten nadat je de regels hebt bepaald. Het maakt dat je ook echt een bijdrage kunt leveren aan de leefbaarheid. De overstap naar de activiteiten ging mij wel iets te snel en kwam niet helemaal uit de groep.

Ron, Willemskwartier: ik heb steeds meegedaan dus ik vond het wel goed.

Stap 6 Enquête

Nu is het zaak om de leefregels met bijbehorende activiteitenideeën wereldkundig (buurkundig) te maken. Wat vinden andere bewoners ervan en vooral: doen ze mee? Want het is niet zo interessant wat bewoners van iets vinden, maar of ze ook hun steentje bij willen dragen.

Wolfskuil

De werkgroep is te klein om de lange enquête huis aan huis af te nemen. Op een plattegrond stipt iedereen 6 adressen aan waar hij of zij gaan enquêteren. We controleren samen of de spreiding goed is. Daarnaast wordt de vragenlijst huis aan huis verspreid. Omdat iedereen druk is met werk en andere zaken, nemen we drie weken de tijd voor het enquêteren. Het aantal ingevulde enquêtes in de Wolfskuil is 30. Dit is iets minder dan 20% van de huishoudens.

Willemskwartier

Enquêteren is spannend, dat blijkt wel bij de voorbereidingen. En niet voor iedereen even gemakkelijk, er staan wel erg veel vragen op de lijst! Bovendien is er bij sommige bewoners angst voor agressieve of erg negatieve reacties. Het eerste lossen we op door de vragenlijst met tweederde te verminderen. Het tweede door de term 'leefregels' uit de enquête te halen. We veranderen de naam van Werkgroep Leefregels in Werkgroep wonen en leven in de Maerlantstraat en Anna Bijnstraat. Een mond vol, maar minder bedreigend. Daarnaast besluiten we in groepjes te gaan. Met z'n allen, op Valentijnsdag, gewapend met een

roos. We oefenen met de groep hoe te reageren op agressief gedrag of negatief gedrag. De avond wordt er uiteindelijk een om nooit te vergeten. De werkgroepleden bellen overal aan en treffen vooral enthousiaste bewoners. Ze worden binnen uitgenodigd en krijgen complimenten. Het aantal ingevulde enquêtes in het Willemskwartier is 47. Van de in totaal de 106 uitgegeven enquêtes (9 woningen hebben geen enquête ontvangen wegens leegstand of verhuizing op zeer korte termijn) is dat 44 %.

Inzet Tandem

Vooraf bij het Willemskwartier blijkt ondersteuning van bewoners essentieel. Het enquêteren moet echt 'op maat' worden uitgevoerd, de situatie moet zo veilig mogelijk zijn. We lopen mee met de bewoners die van te voren aangeven dit niet te willen of te kunnen. Het resultaat is dat hun stemming na afloop 180 graden gedraaid is. Ze hebben gemerkt dat ze goed liggen in de straat, dat er positief gereageerd wordt en dat dit een klus is die ze aankunnen.

Conclusie

Enquêteren kan, mits de vorm waarin goed is afgestemd op de uitvoerders, een enorme positieve impuls geven. Een zorgvuldige voorbereiding is een absolute voorwaarde! Maar ook bij minder hoge percentages leveren enquêtes een schat aan informatie op. De enquêteurs uit de Wolfskuil geven aan het enquêteren een leerzame en leuke ervaring te vinden. Er worden contacten gelegd die er voorheen niet waren, op een persoonlijke, positieve manier. In beide wijken komen geen agressieve reacties, hooguit is er soms desinteresse. De gegevens uit de enquêtes zijn niet altijd even betrouwbaar. Bewoners die aangeven mee te willen helpen, laten het later toch vaak af weten, zelfs als je ze persoonlijk benadert.

Stap 7 Voorbereiden activiteiten

De uitslagen van de enquête worden in kaart gebracht. In de Wolfskuil doen bewoners dat zelf, ze brengen de reacties op flaps onder bij verschillende thema's. In het Willemskwartier wordt de verwerking door Tandem gedaan. Met de groepen kijken we welke conclusies we uit de uitslagen kunnen trekken. We kiezen ervoor om van hieruit snel de stap naar concrete activiteiten te zetten.

Bewoners aan het woord over stap 6

Monique, Wolfskuil: dat sprak me heel erg aan. Het lijstje met vragen was niet zo toegankelijk dat mensen het uit zichzelf invulden. Dat soort dingen gaan meteen bij het oud papier. Het was een heel toegankelijke manier om bij de mensen langs te gaan. Het voordeel van een vragenlijst is dat je niet meteen met je eigen mening komt. Het komt objectiever over.

Mechelien, Willemskwartier: ik had meer verwacht. Ik had verwacht dat meer mensen het in zouden vullen. Juist die mensen die de vragenlijst niet ingevuld hebben, hebben dan achteraf wat te zeggen. In elk geval: je hebt het tóch gevraagd, dan kunnen ze achteraf ook niet zeggen dat het niet goed is. Maar het was erg leuk om te doen.

Gert-Jan, Wolfskuil: ja, zeker, dat was heel leuk om te doen. Mensen vinden het leuk om hun mening te geven over de buurt. Je moet er wel echt naar toe.

Ron, Willemskwartier: op dat moment ging het goed, alleen de reactie achteraf was erg vervelend (een paar weken nadien kwam er een brief met handtekeningen van bewoners die tegen het plaatsen van een bankje waren).

Wolfskuil

In de Wolfskuilgroep zijn aanvankelijk drie thema's die de boventoon voeren.

Bij de leefregel: 'wij houden de buurt schoon, rustig en vooral ook groen':

- Buurtrangers: oprichten en zorgen dat ze blijven draaien.
 - Groen in de wijk: groengroep, groenplannen.
- Bij de leefregel: 'wij hebben prettig contact met elkaar spreken elkaar en elkaars kinderen aan op hun gedrag':
- Activiteit: organiseren van terugkerende ontmoetingsactiviteit in de Wieken voor het hele gezin.

Inmiddels voltrekt zich een verandering in de groep. Omdat die nog steeds vrij klein is, nodigen we enthousiaste geënquêteerden uit op een bijeenkomst. Dit levert een paar nieuwe werkgroepleden op, die allemaal vooral in het verbeteren van het groen zijn geïnteresseerd. Samen met de wijkbeheerder komen we tot een groenplan. De

essentie hiervan is dat het groen zoals het een paar jaar geleden opgeleverd is, niet bijdraagt aan de leefkwaliteit van de buurt. Je kunt er niet op spelen omdat er bouwpuin naar boven komt (o.a. glas), er zijn geen schaduwgevende bomen, er zijn geen bloeiende planten om van te genieten of samen aan te werken. Het samen met de gemeente aanpakken van het schamele groen wordt door de werkgroep gezien als hét middel om de wijk sfeer en levendigheid te geven. De werkgroep maakt samen met de wijkbeheerder een prioriteitenlijst, om de eenvoudige reden dat de benodigde som geld er niet in één keer is. Verder spannen werkgroepleden, gemeente en Portaal zich in om extra gelden te genereren. Ook de buurtrangers kunnen op een groeiend draagvlak rekenen. Een apart groepje vergadert een paar keer om praktische zaken te regelen en de boel in gang te zetten. De aanvankelijk wat stille en afwachtende werkgroep bruist van energie en actiebereidheid.

Willemskwartier

De enquêtes zijn gescand en een paar items springen er uit. De actiepunten passen bij alle drie de leefregels om de buurt samen schoon, veilig en mooi te houden én het onderlinge contact te versterken.

- Er is veel animo voor een activiteit om de straat veiliger en groener te maken.
- Er is een luide roep om de plantenbakken weg te halen. Die zijn velen een doorn in het oog zijn omdat er voortdurend huisvuil en erger in de dichte begroeiing wordt gedumpt.
- De bewoners reageren positief op kleine verbeteringen aan de straat zoals speelaanleidingen en bankjes.

We maken een plan met twee actiepunten:

- Herinrichting van de straat door verwijderen plantenbakken en hiervoor in de plaats zit-speelgelegenheid. Als alternatief voor het groen: beplante boomspiegels. Als alternatief voor de snelheidremmende functie van de plantenbakken: paaltjes, een bankje om een boom en dergelijke.
- Een activiteit in de straat waarbij bewoners zelf een deel van deze klussen ter hand nemen en de hele straat opruimen, gevolgd door een straatspeeldag.

De gemeente wordt uitgenodigd: bewoners willen hun wensen voor herinrichting voorleggen vanuit

Bewoners aan het woord over stap 7

Gert-Jan, Wolfskuil: het is concreet. Het werkt als je de mensen iets concreets laat doen. Er moet iets gemaakt worden in het groen in de buurt.

Mechelien, Willemskwartier: de informatie-avond was goed, wel jammer dat er zo weinig mensen waren. Het toneel was hartstikke leuk. Wat hebben we gelachen!

We hebben gepleit voor het weghalen van de plantenbakken in de straat. De gemeente heeft hier niet aan toegeven. Haar man: de straat zou een racebaan worden.

de gedachte: wij willen onze straat graag schoonhouden, maar de inrichting moet daarvoor wel aangepast worden anders is het wel erg lastig. De plantenbakken vol vuil blijken al jaren een doorn in het oog van vele bewoners.

Het resultaat is voor de bewoners teleurstellend. Na een paar overleggen met de projectleider, een verkeerskundige en de wijkbeheerder blijkt een grootscheepse aanpak niet mogelijk. Een kwestie van budget en, nog meer, van interne gemeentelijke planning. De straat is pas in 2011 aan de beurt. De vraag is: wat kan wél. Na de aanvankelijke teleurstelling, gaan bewoners uiteindelijk akkoord met het aanleggen van boomspiegels die zichzelf zullen beplanten, met verf voor hinkelpotten, een paar knikkerpotjes en het schoonmaken van enkele bekladde of afgebrande straatmeubels en het plaatsen van enkele verkeerssluwende paaltjes. En er kunnen bankjes komen. Tussentijds worden de werkgroepleden onaangenaam verrast door een brief met handtekeningen van zo'n 50 medebewoners: wij zijn tégen een bankje en tégen speeltoestellen in onze straat. De werkgroepleden zijn confuus. Dit waren toch wensen die eruit sprongen in de enquêtes? We komen uiteindelijk toch tot een constructieve actie: een huis aan huisbrief met uitleg, én het voornemen om een informatieavond te organiseren voor de hele straat. Vanaf dat moment komt het project in een stroomversnelling: iedereen (bewoners, Portaal, Tandem, gemeente) spant zich in om de grote opknappdag tot een succes te maken.

HET PROCES

Inzet Tandem

In deze fase is de inzet van Tandem cruciaal. Er worden vele interventies gepleegd om te zorgen dat de projecten geen stille dood sterven. Ons streven is dat bewoners een succeservaring op doen. Aan het eind van het project moeten ze het gevoel hebben dat de situatie verbeterd is en dat zij daar een zinvolle bijdrage aan geleverd hebben. Onze interventies richten zich op verschillende groepen.

- De werkgroepen zelf: bewoners helpen uit een impasse te komen en niet het bijltje erbij neer te gooien bij tegenslag, mensen aanspreken op wat ze wél bereikt hebben en de kansen die er nog liggen, vertrouwen geven enzovoorts. Maar ook: ordenen van gegevens, beslissingen forceren, onder woorden brengen van gevoelens en gedachten die leven.
- De opdrachtgever: er zijn meerdere overleggen om samen met de gemeente de puzzel op te lossen die ontstaat doordat, begrijpelijkerwijs, geen rekening is gehouden met budget voor fysieke herinrichting.
- Andere betrokken partijen: Portaal, gemeentelijke afdelingen, de politie en de wijkraad, er wordt hen regelmatig om steun of informatie gevraagd. Portaal springt er in deze uit: de wijkbeheerders van Portaal zijn bij alle bijeenkomsten aanwezig. Dit maakt deze interventies gemakkelijk en vanzelfsprekend.

Conclusie

De stap van (sec) leefregels naar breed gedragen activiteiten en fysieke aanpassingen is wezenlijk

voor de animo onder de bewoners, maar heeft grote gevolgen. In een volgend traject is het goed om rekening te houden met een redelijk werk-budget. Vóór de start van het project kan in kaart worden gebracht wat de status van een gebied is in het gemeentelijk onderhoudsplan e.d., zodat meteen bij aanvang duidelijk kan worden gemaakt wat de mogelijkheden en grenzen zijn. Kortom: kaders stellen.

Het werken naar concrete activiteiten vraagt hoe dan ook een grote inzet van de begeleiding. Omdat er juist in dit soort projecten met nieuw kader wordt gewerkt, zijn mensen nog niet bekend met hun rol en (bijvoorbeeld) nog niet bekend met onvermijdelijke frustraties en zaken die anders lopen dan je hoopt. Ook moet de zelfwerkzaamheid van bewoners niet overschat worden. Aan vrijwel elke stap die bewoners zelf zetten, gaat een coachende of voorwaardenscheppende actie van een begeleider vooraf.

Stap 8 Kick off

Zo staat het in de offerte: een kick off waarbij de leefregels naar buiten gepresenteerd worden. Wijkbewoners nemen er kennis van en ondertekenen ze.

In de veranderde praktische aanpak vertalen we dit als volgt: de werkgroep 'leeft de leefregels vóór' (samen met gemeente, Portaal en Tandem) in de vorm van een activiteit. De bewoners 'ondertekenen' als het ware door mee te doen. De kick off is ook het moment waarop bewoners letterlijk een 'kick' mogen ervaren, meemaken dat hun inspanningen daadwerkelijk iets opleveren.

Wolfskuil

De Kuulse feesten

Tijdens de nog op handen zijnde Kuulse feesten gaat de werkgroep zich presenteren in de buurt. Doel is allereerst bewoners te informeren over alles wat er tot nu toe gedaan is. Dit zo concreet mogelijk: wij hebben een groenplan en er zijn buurtrangers. Doet u mee?

Als lokaal krijgen alle bewoners vooraf een tegoedbon voor een gratis plantje. Wie zich laat lokken mag meteen zijn of haar mening geven over de groenplannen... en zich aanmelden als vrijwilliger... Tandem, Portaal, de gemeente en de werkgroep trekken bij deze presentatie gelijk op en zorgen dat ze er samen stáán.

HET PROCES

De groendag

Op 25 oktober, ruim na het verschijnen van deze rapportage, staat een groendag gepland. Het is de eerste concrete actie van bewoners, gemeente, Tandem en Portaal om het groen ook daadwerkelijk aan te pakken. Doel is dat zoveel mogelijk bewoners in de benen komen en dat het een dag wordt zoals de fleuropdag in het Willemskwartier, iets verderop in dit deel beschreven.

Willemskwartier

De informatieavond

Deze is bedoeld om bewoners te informeren over het gehele project. Speciaal hiertoe is een voorstelling gemaakt door theatertrainers I&B. Deze kans is door Tandem en gemeente aangegrepen omdat het onderwerp 'elkaar aanspreken op gedrag' al maar een heet hangijzer bleef. De informatieavond wordt zeer slecht bezocht, er zit nauwelijks een handvol wijkbewoners. De werkgroep zelf is echter bijna compleet, de opdrachtgever, wijkraad, bureau Toezicht en de wijkwinkel zijn vertegenwoordigd. We besluiten de avond voor onszelf en elkaar door te laten gaan. Dit blijkt een goede zet. In een prima, informele sfeer

Bewoners aan het woord over stap 8

Monique, Wolfskuil: de activiteiten die we bedacht hebben, de groen-plantdag en de buurtrangers, spreken mij allebei erg aan.

Gert-Jan, Wolfskuil: de uitvoering ligt nu nog wel teveel bij jullie. Mensen hebben weinig tijd, maar als je meer zelf doet, wordt het ook meer van jezelf. Ik heb graag het gevoel dat ik echt iets kan doen.

Mechelien, Willemskwartier: Leuke dag! Als we wat meer mensen hadden gehad hadden we het helemaal af kunnen krijgen, nu is het laatste stukje van de straat niet afgekomen. De hinkelpot die we gemaakt hebben wordt veel gebruikt. De tweede hinkelpot niet: een mevrouw van de overkant wilde dat we er letters opzetten voor een bepaald spel. Dat hebben we gedaan, maar de kinderen kennen dat spel helemaal niet. Misschien dat ze het later nog gaan doen? Of we gaan het overschilderen, de verf staat nog in de schuur bij Dorian dus we kunnen het zo doen.

Haar man: het was wel pezen. Ik mag het eigenlijk niet meer, maar als je eenmaal bezig bent... toen ik aan het schilderen was pakte Hennie (buurvrouw, red.) ook de kwast, dat zou ze normaal nooit doen.

Ron, Willemskwartier: wat er allemaal liep en wat er gedaan werd op de fleurop dag! En de kinderen, belangrijk dat je die erbij betrekt. Met de spellendag zal het ook wel goed komen.

presenteren twee bewoners het hele proces, houdt de opdrachtgever een praatje waarin ze de bewoners complimenteert en wordt de werkgroep in het zonnetje gezet. De regievoorstelling is een succes. De vorm, waarbij het publiek de benadeelde speler tips mag geven om haar situatie te verbeteren, slaat aan. Er wordt driftig geroepen en meegedeeld en vooral veel gelachen!

De fleuropdag

Mooi is dat iedereen zich aan alle afspraken heeft gehouden, dus de dag begint al met een gevoel van saamhorigheid tussen de werkgroepleden en de betrokken instanties. Bewoners komen geleidelijk uit hun huizen en na het gebruikelijke gemopper gaan steeds meer mensen mee doen. Als je te stoer bent om een bezem ter hand te nemen, kun je altijd nog met de tuinslang gaan staan sproeien.

Kinderen hebben geen drempelvrees en storten zich vol overgave op de boomspiegels.

De herhaling van de regievoorstelling, tegen een decor van een leegstaande woning, komt niet zo goed over als tijdens de informatieavond. Kinderen bezetten de voorste rijen stoelen, volwassenen laten zich maar mondjesmaat over halen om te komen kijken en blijven dan nog veiligheidshalve met de fiets in de hand op straat staan. Wie aan het werk is, kan en wil zich niet losscheuren van zijn klus, want de straat moet schoon!

De straatspeeldag

Deze moet nog komen maar de verwachting is dat deze bekende en aansprekende vorm de nodige mensen op de been zal brengen en een impuls geeft aan de goede sfeer in de straat.

Inzet Tandem

Tandem wil hoe dan ook streven naar een succeservaring voor bewoners. We weten dat een negatieve ervaring kan zorgen dat bewoners definitief afhaken. Ze raken het vertrouwen in instanties en in hun eigen invloed op hun omgeving kwijt. Of het lukt met die succeservaring, hangt vaak van allerlei op het oog kleine regeldingetjes af. De opbouwwerker van Tandem en de wijkbeheerder van Portaal zijn onmisbaar bij het organiseren van praktische zaken rondom de activiteiten. Bewoners doen veel, maar zonder ondersteuning komt weinig echt van de grond. Bewoners 'weten de weg niet' voelen zich onzeker, of de tijd ontbreekt hen eenvoudig. De werkgroepen zijn klein en er liggen veel klussen! Alles wat te maken heeft met representatie (badges, foto's, powerpoint, stands, aankleding) wordt door bewoners sowieso niet opgepakt. Daar staat tegenover dat het werken in deze fase veel plezier geeft, omdat er het gevoel is met z'n allen ergens voor te staan.

Conclusie

Een bruisende kick off is een onmisbaar onderdeel van een dergelijk project. Het dwingt om naar buiten te treden met iets concreets, het roept enthousiasme op, je laat je zien. Ook andere buurtbewoners worden uit hun huizen gelokt om mee te doen. Het is, ondanks het harde werken, ook een beloning!

Stap 9 Inbedding

Inbedding is zinvol als er initiatieven zijn ontstaan die om een vervolg vragen. Het kan gaan om

Bewoners aan het woord over stap 9

Monique, Wolfskuil: we moeten zorgen dat we er mensen bij krijgen. Ik ga op de 31ste augustus gewoon in de bus van Portaal staan met een drankje en hapje en een praatje maken met mensen.

Gert-Jan, Wolfskuil: het is belangrijk dat de Buurtrangers doorgaan. Iemand moet de centrale leiding hebben en zo iemand hebben we nog niet. Tandem zou kunnen zoeken naar zo'n leider en de financiën kunnen regelen. Ikzelf ga natuurlijk meelopen met de Rangers, maar ik wil niet de centrale leiding op me nemen.

Mechelien, Willemskwartier: hoe het verder moet gaan? Ik vind dat we elkaar moeten stimuleren om vaker iets met elkaar te doen. Als iedereen nou maar gewoon mee deed! Ik begrijp sommige mensen niet. Ik doe altijd mee, soms zeggen ze: Mechelien je bent gek dat je dit allemaal doet. Met kerst zorg ik voor iets moois voor de straat en in de zomer voor een plantje voor iedereen die mee heeft gedaan. Maar ik doe het graag. Bij de spellendag die ik organiseer zijn er meer moeders die meedoen, maar ook moeders die de kinderen sturen maar zelf niks willen doen. Als we te weinig vrijwilligers hebben schakel ik mijn zusters in.

Ron, Willemskwartier: we moeten er aandacht aan blijven besteden. Ik blijf bij de bewonersgroep. Daarnaast zit ik in twee bejaardengroepen, draai ik mee bij OpWeg, doe ik de bingo en ben ik assistent wedstrijdleiding bij het biljart en secretaris bij de duivenclub.

mensen die zich ingezet hebben en voor langere tijd een actieve rol willen blijven spelen, het kan ook gaan om plannen die nog niet uitgevoerd of nog niet af zijn.

Wolfskuil

De huidige werkgroep geeft aan dat ze straks verder wil. Als bewonersgroep of als groengroep of wat dan ook. De laatste paar weken is de club nog aan het uitbreiden. Steeds meer bewoners bemoeien zich actief met de groenplannen en rondom de buurtrangers vormt zich een groeiend aantal vrijwilligers. Er worden in rap tempo stappen gezet door bewoners zelf.

De vorm waarin het project in de Wolfskuil verder

HET PROCES

gaat, staat nog niet vast, maar men vraagt wel om ondersteuning. Die is, volgens de werkgroepleden, nodig om structuur aan te brengen en om te helpen bij het realiseren van plannen.

Willemskwartier

'En wat nu dan?' vraagt een van de werkgroepleden bezorgd. Wat ze blijkt te bedoelen is dat ze niet wil stoppen met haar activiteiten in de straat. Vrijwel de gehele werkgroep wil verder met het verbeteren van de leefkwaliteit in de straat. Tijdens de evaluatie maken we een lijst met zaken die zijn blijven liggen. Die gaan door naar de bewonersgroep. Op één na meldt iedereen zich aan voor deze bewonersgroep.

Inzet Tandem

Werkgroepleden vragen om ondersteuning door Tandem. De vorm waarin moet nog bekeken worden, en ook of het mogelijk is. Bewoners zijn,

ondanks de strubbelingen onderweg, sterk uit de strijd gekomen. Het feit dat een aantal zaken gelukt zijn, zorgt voor een positief gevoel en dat wordt gelukkig niet overschaduwed door zaken die tegengevallen zijn.

Conclusie

Er is iets tot leven gewekt en het zou zonde zijn het weer in te laten slapen. In beide wijken is een (deels) nieuw potentieel aan actieve bewoners aangeboord en zijn doelen gesteld en plannen gemaakt die niet van vandaag op morgen af zijn. De inzet is zeer intensief geweest maar heeft ook wat opgeleverd. Actieve wijkbewoners die door willen gaan om zich in te zetten voor de buurt!

Structurele aandacht en af en toe een impuls zijn nodig om de zaak in beweging te houden. Een van de mooiste bewijzen van het succes van dit project is dat in beide wijken bewoners zelf aangeven door te willen gaan.

REFLECTIE EN CONCLUSIE

In dit deel reflecteren we op verschillende onderdelen en de doelen van het project. Van daaruit trekken we conclusies en doen we aanbevelingen. Om te beginnen kijken we achteraf terug naar een aantal belangrijke **voorwaarden en aannames** uit de beginperiode. Wat was de uitgangssituatie destijds, hoe pakte de praktijk uit en wat is essentieel gebleken om het project goed te laten verlopen? Regelmatig komen (in de kaders) bewoners aan het woord.

Onder het kopje '**bereik**' zijn cijfers te vinden over het aantal bereikte bewoners.

Vervolgens beoordelen we het **resultaat** aan de hand van de opdracht en vragen we aan bewoners of er iets **veranderd** is door het project, uitgaande van de gestelde doelen.

Op basis van al deze bevindingen geven we een overzicht van de **sterke en zwakke punten** van het project en doen we **aanbevelingen** voor de toekomst.

Voorwaarden en aannames

Keuze van de wijken

Uitgangssituatie

De opdrachtgever laat zich bij de keuze van de wijken leiden door:

- De mate waarin de bewoners in staat worden geacht (met hulp) activiteiten te organiseren. Bewoners zijn gemotiveerd of te motiveren.
- Een redelijk veilige en stabiele woonomgeving (er is geen overheersende sfeer van agressie of onverschilligheid).
- Het schaalniveau: die moet zodanig zijn dat het een natuurlijke en overzichtelijke eenheid is voor bewoners.

De praktijk

In de praktijk blijkt de Maerlantstraat wél en de Wolfskuil niet aan het derde criterium te voldoen. Bewoners van de nieuwbouw geven aan zich wel met de directe burens en de eigen straat verbonden te voelen, maar niet met de nieuwbouw wijk als geheel. Dit gegeven blijft gedurende het hele project een rol spelen. Het lukt niet om anderen dan de groep hoger opgeleiden te bereiken. Er is een vrij duidelijke scheiding van groepen bewoners (huur – koop, allochtoon – autochtoon hoog opgeleid – autochtoon laag opgeleid), die niet dusdanig 'tot elkaar veroordeeld zijn' dat ze wel samen móeten optrekken.

Bewoners aan het woord

Gert-Jan, Wolfskuil: ik hoor wel eens wat positiefs over de wijkraad, maar ik heb er bij dit project niks van gemerkt.

Mechelien, Willemskwartier: de wijkraad is er verder niet zo vaak bij geweest. Alleen Giovanni, die was overal bij. Hij is de grote organisator als hier in de wijk iets te doen is. Hij staat altijd klaar. Hij mag wel eens in het zonnetje gezet worden.

Essentieel

Het is niet zo dat het project in de Wolfskuil nieuwbouw geen kans van slagen heeft, maar het is aan te bevelen voor een kleinere, natuurlijke schaal te kiezen. De kans op het bereiken van een dwarsdoorsnede van de bevolking wordt hierdoor, waarschijnlijk, groter.

Doorlooptijd

Uitgangssituatie

De planning is een korte doorlooptijd, van november 2007 tot februari 2008. Er wordt uitgegaan van een bestaande werkgroep en leefregels 'op papier'.

De praktijk

Werving van werkgroepleden is een tijdrovende bezigheid, maar ook het 'levend' maken van de leefregels door activiteiten en fysieke aanpassingen geeft een draai aan het project die van alle betrokkenen veel inzet vraagt.

Essentieel

Niet zozeer de doorlooptijd als wel de intensiteit zorgt voor de impact van dit project. Er zit zelden meer dan 2 of 3 weken tussen de bijeenkomsten en dat maakt dat betrokkenheid niet verslapt, ook niet als het wat langer duurt. Een 'natuurlijke' planning is een start in het najaar - voor het werven van de groep en het formuleren van wensen of regels - en een afsluiting in het voorjaar met buitenactiviteiten of presentaties.

Draagvlak bij wijkkader

Uitgangssituatie

Het wijkkader draagt dit project een warm hart toe, fungeert als klankbord en is 'toeleverancier' van werkgroepleden.

De praktijk

Het wijkkader is, zoals al eerder gemeld, niet de warme basis van dit project.

REFLECTIE EN CONCLUSIE

Essentieel

Van doorslaggevend belang is de inzet van het wijkkader niet, maar het loont de moeite energie in het wijkkader te steken. Enerzijds doordat hun betrokkenheid het project meer body geeft en hun ervaringen gebruikt kunnen worden. Anderzijds omdat wijkkader ook de eigen, soms wat stugge, meningen en ideeën kan bijstellen en constructief kan samenwerken. Juist bij een project dat integraliteit en verbindingen hoog in het vaandel heeft staan, kun je eigenlijk niet om het wijkkader heen. Ook voor de uiteindelijke implementatie is een betrokken wijkkader een pre.

Samenwerking met partners

Uitgangssituatie

In de offerte staat dat er grote betrokkenheid is van alle instellingen. Zij zullen bij de bijeenkomsten aanwezig zijn.

De praktijk

Al voor het van start gaan geeft de opdrachtgever aan dat er geen sprake zal zijn van voortdurende aanwezigheid van allerlei instanties die in de offerte nog wel genoemd worden.

Portaal is er steeds bij. Dat is prettig. Zeker in Willemskwartier worden regelmatig dingen die aan de orde komen de andere dag al door de wijkbeheerder van Portaal opgepakt. De betrokkenheid wordt zeer gewaardeerd en is ook tot Portaals genoegen: dit project zorgt voor het leren kennen van nieuwe mensen en het oppikken van signalen.

Bewoners aan het woord

Over de ondersteuning door Portaal

Monique, Wolfskuil: goed dat Hans erbij is geweest. Hij is echt een aanspreekpunt. Wel jammer en ook gek dat we zijn telefoonnummer niet hebben gekregen. Hij is wel in de wijk, maar als je hem nodig hebt, moet je toch het algemene nummer van Portaal bellen.

Gert-Jan, Wolfskuil: Hans heeft onlangs een poort gerepareerd, dat is dankzij het contact in de werkgroep. Verder is het afwachten of er nog geld voor de perkjes in zit van Portaal.

Mechelien, Willemskwartier: ze hebben met alles meegeholpen en hebben ook iets gegeven. Haar man: het ging heel gemakkelijk, ze waren gemakkelijk om dingen meer te doen en af te spreken.

Ron, Willemskwartier: zeer goed. We kregen alle medewerking en een paar van Portaal hebben meegeholpen met planten en de straat schoonmaken.

Essentieel

Voor wat betreft de aanwezigheid bij alle bijeenkomsten: misschien is géén van de instanties essentieel, maar de aanwezigheid van de wijkbeheerder van Portaal zorgt voor korte lijnen en snelle acties. Ook is het prettig als de opdrachtgever regelmatig aanwezig is.

Verder lijkt een 'overkill' aan instanties eerder een belemmering voor de relatief kleine groepen, je hebt dan al gauw meer professionals dan bewoners. Het is wel prettig als de instanties zich medeverantwoordelijk voelen voor het welslagen van het project. Dit is te bewerkstelligen door in de eerste fase commitment van de betrokken organisaties (gekoppeld aan personen) te verkrijgen. Uit de pilots hebben we geleerd dat gemeentelijk wijkbeheer hierbij de belangrijkste partner is.

Samenwerking met de opdrachtgever

Uitgangssituatie

Er is regelmatig overleg met de opdrachtgever ofwel de gemeente Nijmegen. De verwachting is dat de opdrachtgever collega's uit de eigen organisatie aanstuurt, daar het een gemeentelijke opdracht is.

REFLECTIE EN CONCLUSIE

De praktijk

Het overleg over de Wolfskuil vindt regelmatig plaats, tot de opdrachtgever wegens ziekte verstek moet laten gaan. Daarna is het minder intensief. In het Willemskwartier is de opdrachtgever gedurende de gehele periode betrokken. Soms is er een bespreking met de opdrachtgever apart, soms met een gemeentelijke overleggroep waarin verschillende instanties zijn vertegenwoordigd. Minder voortvarend gaat het met de interne aansturing bij de opdrachtgever. Wanneer er een beroep wordt gedaan op de wijkbeheerder in het Willemskwartier, ontstaat er verwarring over wie verantwoordelijk is voor dit contact. Hierbij speelt zeker een rol dat er door niemand op gerekend is dat er vragen om fysieke aanpassingen zouden komen. De wijkbeheer uit de Wolfskuil geeft aan dat hij wel op een bijeenkomst wil komen, maar dat dat wat hem betreft vrijblijvend is en deels in zijn eigen tijd. Hoe enthousiast hij ook is, omdat hij 'formeel' geen rol heeft is de werkgroep afhankelijk van zijn goodwill.

Door onduidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden gaat veel tijd verloren aan heen-en-weer bellen en mailen. Tot slot: wisseling van ambtenaren zorgt voor een viertal nieuwe (kennis-making)gesprekken.

Essentieel

Het contact met de opdrachtgever blijkt meer dan wenselijk, omdat er vanaf de prille start al voortdurend bijstellingen nodig zijn. Dat begint al bij de ontdekking dat de term 'leefregels' op weerstand stuit. Het is dan belangrijk dat de opdrachtnemer niet op eigen houtje een zijspoor inslaat, maar door de opdrachtgever en de instanties gesteund wordt bij het aanpassen van het programma. Iedereen stemt ermee in het begrip 'leefregels' breder te interpreteren. Op dat moment weet de opdrachtnemer dat het project niet afgerekend wordt op 'een lijst van 10 leefregels en overlastgevende gedragingen'.

Bij een vervolgproject weten we hoe wezenlijk de rol van de wijkbeheerder is. Deze kan het project als het ware maken of breken. Door het wijkbeheer in een vroeg stadium te betrekken, kan deze aangeven wat de mogelijkheden voor fysieke aanpassingen zijn en welke beheers- en inrichtings-trajecten parallel lopen. Wellicht zijn er kansen of 'potjes'. Op deze manier kan wijkbeheer zowel kaderstellend als faciliterend optreden en kunnen zaken op elkaar afgestemd worden.

Bewoners aan het woord

Monique, Wolfskuil: iemand van de gemeente wilde wel wat regelen voor ons. Maar de tekeningen die hij gemaald heeft vind ik helemaal niks. Tijdelijke mensen, ze zijn alweer weg als ze aangesproken kunnen worden op wat ze gedaan hebben. Ik vind dat er een gebrek is aan een echt aanspreekpunt. Ziek, vakantie, vervanging, het is onoverzichtelijk, klunzig en niet professioneel. Het lijkt wel een bos waar je niet doorheen kunt kijken.

Gert-Jan, Wolfskuil: eigenlijk ben ik pissig. Over het feit dat ze (verschillende ambtenaren, red.) aan alle kanten erkennen dat er iets mis is met het groen in de wijk, dat hebben we ook telefonisch bevestigd gekregen, en vervolgens niks doen ondanks dat ik al vanaf 2006 bezig ben. Dan denk ik: regel het! Dat risico van al dat glas dat uit de perken omhoog komt, hartstikke slecht en het ziet er niet uit. Het tweede: geen geld voor de uitvoering van dit project. Dat kun je gewoon niet maken dat er geen werkbudget is.

Mechelien, Willemskwartier: ik vond het wel goed dat ze erbij waren en bepaalde dingen konden regelen. Dat Agnes dat allemaal toch geprobeerd heeft en geld los heeft gekregen. Ik vond het een goeie samenwerking.

Ron, Willemskwartier: de medewerking van de gemeente was goed. Agnes heeft mee staan schoffelen.

Inzet door Tandem

Uitgangssituatie

In de offerte gaan we uit van 124 uur projectleiding en 124 uur opbouwwerk per project. Er wordt gekozen voor gescheiden rollen: een wijkopbouwwerker die als voornaamste taak heeft het aangaan en onderhouden van de contacten en een opbouwwerker van elders die meer op afstand opereert. Deze laatste leidt het proces en reflecteert voortdurend op de doelstelling in relatie tot de dagelijkse praktijk.

De praktijk

Werken vanuit gescheiden rollen is in zijn opzet geslaagd. De projectleider kan, door de wat grotere afstand, makkelijk wat 'strenger' en zakelijker zijn, mensen tot de orde roepen en beslissingen forceren. De wijkopbouwwerker zorgt

REFLECTIE EN CONCLUSIE

er voor dat de bewoners zich verbonden blijven voelen en blijven komen. De niet aflatende stimulans van de wijkopbouwwerker heeft het project zeker twee keer van een vroege dood gered. Zowel de projectleider als de opbouwwerker overschrijden het vooraf geplande aantal uren. Voor de projectleider geldt dat er (naar schatting bij de afronding in oktober as) per project zo'n 40 uur extra tijd in is gaan zitten. De omschakeling van leefregels naar fysieke aanpassingen en activiteiten is hieraan grotendeels debet. Maar zeker ook het vinden van een nieuw kader! Verder nemen (en krijgen!) we de ruimte om te experimenteren, omdat het een pilot is. De regievoorstelling is een voorbeeld van zo'n experiment. Een andere grote 'tijdvreter' is overleg met de opdrachtgever en collega-ambtenaren, zoals hierboven al genoemd. Daarnaast vinden er op verzoek van de opdrachtgever twee presentaties plaats waarvoor geen tijd is ingeruimd en wordt er regelmatig gevraagd een artikel aan te leveren. Tot slot, maar zeker niet het minst: het activeren van bewoners is hoe dan ook intensief. Je kunt (enigszins gechargeerd) stellen dat voor elke stap die een bewoner zelf zet, de opbouwwerker er drie maakt: één om de bewoner te activeren, één om de voorwaarden te scheppen en één om na afloop het succes te benoemen of de frustratie te helpen verwerken. Bij een project waarin het doel is dat bewoners zelf in beweging komen, samen doelen stellen, regels maken, een enquête in elkaar zetten, deze uitvoeren én zelf een kick off organiseren, komen dus nogal wat interventies kijken.

Bewoners aan het woord

Monique, Wolfskuil: de inzet van Tandem, die vond ik heel goed, heel deskundig en vooral betrouwbaar. Met name dat laatste. En er is veel voorwerk gedaan, dat kun je ook niet overlaten aan mensen die steeds voor een avond komen. Jullie waren de motor, je bouwt energie en een structuur op voor de start.

Gert-Jan, Wolfskuil: Ik vond de ondersteuning van Tandem hartstikke goed. Jullie leidden het project, bewaakten de voortgang en het was ook gezellig.

Mechelien, Willemskwartier: goed, niks op aan te merken.

Ron, Willemskwartier: goed, tuurlijk. Ik ben tevreden over de aanpak.

Natuurlijk kan ervoor gekozen worden dat het opbouwwerk alles zelf doet, maar dan schieten we ons doel voorbij.

Essentieel

Een intensieve pilot als deze is zeer tijdrovend. Wendingen en tegenvallers horen daar bij. De pilot levert echter ook genoeg stof op om een nieuw format te ontwikkelen, zodat een volgend project efficiënter georganiseerd kan worden. Bij de aanbevelingen aan het eind is daarover meer te lezen.

Middelen

Uitgangssituatie

Bij het starten van het project zijn zowel de opdrachtgever als Tandem onduidelijk over de beschikbare middelen, ofwel het werkbudget. Dit moet nog geregeld worden.

De praktijk

Aan dit project blijkt formeel geen werkbudget gekoppeld te zijn. Dit wordt pas kenbaar gemaakt in de maand mei. Bijna ondenkbaar temeer daar het project een uitstraling naar de wijk moet hebben, mensen moet mobiliseren en een 'kick off' moet bevatten. Het leidt ertoe dat de opdrachtgever voortdurend ad hoc naar 'potjes' moet zoeken en dat op zijn beurt leidt weer tot veel 'gedoe', overleg en tijdverlies.

Essentieel

Voldoende werkbudget, rechtstreeks gekoppeld aan het project. Dit vaste bedrag kan eventueel aangevuld worden door 'potjes' van lopende projecten en activiteitenplannen.

REFLECTIE EN CONCLUSIE

Bereik

Werkgroepen

In de werkgroep van de Wolfskuil zitten 6 vaste mensen, met wisselingen erbij hebben er in totaal 8 intensief deelgenomen. Dat is dus uit 5% van de huishoudens een deelnemer. Vijf allochtone vrouwen zijn intensief betrokken geweest bij het in kaart brengen van de buurt.

De werkgroep van het Willemskwartier telt 10 actieve leden, gelijk aan bijna 10% van de huisgezinnen.

Het meest opvallend is dat er in beide wijken nieuw kader is ontstaan. Mensen die zich niet eerder ingezet hebben voor de buurt zijn 'in de benen' gekomen. Zoals al eerder genoemd bestaat de groep uit het Willemskwartier voor de helft uit nieuw kader en de groep uit de Wolfskuil voor 80%.

Activiteiten

In de Wolfskuil zijn, door het starten van de buurtrangers en 'groenacties' inmiddels 13 bewoners intensief betrokken. Naar schatting 100 mensen worden straks bereikt bij de Kuulse feesten, en ongeveer 20 met de buurtrangers: 10 kinderen en 10 vrijwilligers.

In het Willemskwartier zijn tijdens de 'fleuropdag' zo'n 30 bewoners in de benen gekomen (inclusief kinderen) en worden er bij de straatspeeldag ongeveer 40 verwacht.

Huis aan huis

Indirect zijn vrijwel alle huishoudens bereikt door mailings, huis aan huiswerving en doordat ze de activiteiten in de straat zien, ook al nemen ze er niet aan deel. Ook de veranderingen in de straat zullen hen niet ontgaan. In het Willemskwartier valt op dat de vers ingerichte boomspiegels, buiten verwachting, onaangetast blijven. Bovendien een enkele hondendrol blijven de perkjes schoon, heel en groen.

Doelgroepen

Om specifieke bevolkingsgroepen te bereiken is, per bevolkingsgroep, extra inzet nodig. In de Wolfskuil is het, ondanks die inzet, niet gelukt om allochtonen te bereiken. Het is mogelijk dat het onderwerp 'leefregels' voor veel allochtone wijkbewoners te abstract is. In het Willemskwartier, waar de sociale cohesie sterker is, kwamen enkele allochtone bewoners zonder extra inzet van Tandem, gewoon met hun burens mee!

REFLECTIE EN CONCLUSIE

Resultaat

Om te beoordelen of beoogde resultaat is behaald, kijken we terug naar de vragen en antwoorden uit de opdrachtformulering:

Vraag 1

Vraag:

hoe vinden bewoners zelf dat men zich hoort te gedragen in de buurt?

Antwoord uit de offerte:

een werkgroep van bewoners en instanties stelt normen.

Het uiteindelijke resultaat:

werkgroepen van bewoners en instanties formuleren wensen voor verbetering. Die zijn minder stringent dan normen en hebben een wat positievere klank.

Vraag 2

Vraag:

hoe communiceren we dat aan de rest van de bewoners?

Antwoord uit de offerte:

de werkgroep maakt 10 gedragsregels en presenteert die.

Het uiteindelijke resultaat:

de werkgroep maakt 3 a 4 gedragsregels. Zij bedenkt hier activiteiten en fysieke veranderingen bij ter ondersteuning. De gedragsregels blijven gedurende het project eerder een formaliteit dan de essentie.

Vraag 3

Vraag:

wat kunnen bewoners zelf doen?

Antwoord uit de offerte:

elkaar aanspreken op gedrag.

Het uiteindelijke resultaat:

de werkgroepleden 'leven de gedragsregels voor' door het uitvoeren van activiteiten die het aanzien van de buurt verbeteren. Elkaar daadwerkelijk aanspreken is voor sommigen heel gewoon en anderen beginnen er liever niet aan.

Vraag 4

Vraag:

wat kunnen instanties doen om te helpen?

Antwoord uit de offerte:

afspraken over handhaving.

Het uiteindelijke resultaat:

de instanties steunen bij fysieke veranderingen die nodig worden geacht voor het verbeteren van de leefkwaliteit in de buurt en leveren praktische ondersteuning bij de door bewoners bedachte activiteiten. Ook morele steun ontbreekt niet! De inzet wordt beloond met positieve waardering door bewoners.

REFLECTIE EN CONCLUSIE

Is er iets veranderd?

Levert het hele proces ook iets op? Om dat te beoordelen halen we het beoogde resultaat of wel het effect uit de eerder genoemde 'beschrijving leefregels' erbij.

- Bewoners hebben meer contact met elkaar en spreken elkaar aan op gedrag.
- Bewoners zeggen zich meer verantwoordelijk te voelen voor een prettige woonomgeving.
- Bewoners spreken elkaar aan op gedrag.
- Bewoners zeggen de woonomgeving prettiger te vinden.

We bekijken hoe dit gedurende het project is gegaan. Vier werkgroepleden geven hun commentaar.

Ik heb meer contact met buurtgenoten

De indruk is dat er meerdere positieve contacten zijn geweest met buurtgenoten, bijvoorbeeld tijdens de enquête en de activiteiten. In elk geval hebben werkgroepleden elkaar leren kennen: beide werkgroepen zijn gegroeid tot clubs waarin veel onderling vertrouwen is en men zich samen sterk maakt voor de buurt.

Bewoners aan het woord

Monique, Wolfskuil: ik ken nu iets meer mensen. Dat vind ik heel belangrijk, dat je in de buurt geen vreemden bent voor elkaar. Er heerst toch een beetje een sfeer van wantrouwen.

Gert-Jan, Wolfskuil: ja, op een andere manier, met Marco bijvoorbeeld. Je praat ook over andere dingen. Verder had ik al veel contacten in de straat.

Mechelien, Willemskwartier: ik heb een paar nieuwe mensen leren kennen die ik eerst alleen van gezicht kende. Dorian, Ellen, Hans en Ron kende ik eerst alleen van gezicht!

Ron, Willemskwartier: ik praat met meer mensen dan vroeger. Ik ben nogal op mezelf en nu is dat minder door de werkgroep. Dat bevalt me goed.

Ik voel me meer verantwoordelijk voor de buurt

De betrokkenheid bij de buurt door de werkgroepleden raakte ons als begeleiders regelmatig. We weten niet of die groter is dan voorheen, maar zien wel dat mensen meer kansen hebben gekregen die betrokkenheid te delen en om te zetten in daden.

Bewoners aan het woord

Monique, Wolfskuil: ik voel me verantwoordelijk voor hoe het gaat in de buurt, misschien meer dan voor het project. Ik denk dat er voor sommige bewoners iets veranderd is. Dat je een beetje, al is het moeilijk, zicht krijgt op de kanalen die er zijn als je een klacht hebt. Ik word vaker aangesproken op straat. Ik ben voor mensen laagdrempelig, ze hebben toch het idee dat ze ergens iets kwijt kunnen.

Gert-Jan, Wolfskuil: ja zeker. Ik ben wel een beetje teleurgesteld in hoeveel mensen zich nou echt in willen zetten. Ze leveren bijvoorbeeld de enquête niet in terwijl ze mij kennen. Daarover ben ik dus niet overdeeld positief. Ik denk wel dat andere bewoners merken dat er iets gaande is. Ze weten het nog niet precies maar de reacties zijn positief.

Mechelien, Willemskwartier: ik voel me wel verantwoordelijk voor hoe de straat eruit ziet, maar ik voel me niet verantwoordelijk voor een ander. Dan heb jij het straks gedaan.

Ron, Willemskwartier: ik .. (aarzelt).. ik denk ergens wel, want anders doe je al die dingen niet. Andere bewoners? Er waren erbij die zeggen dat het een goed initiatief is. Er zijn er ook die zeggen: jullie zijn hartstikke gek. Dat trek ik me niet aan.

REFLECTIE EN CONCLUSIE

Ik spreek anderen aan op gedrag

Dit is het meest 'heikele' punt. Wat ons inziens veranderd is, is dat men zich ervan bewust is dat gedrag op zichzelf weer gedrag uitlokt. Mensen zijn ervan doordrongen dat ze het goede voorbeeld willen geven, zelfs als dat niet leidt tot grootse veranderingen. Zo blijven verschillende bewoners uit de Maerlantstraat onverstoort de straat en de plantenbakken schoonhouden.

Bewoners aan het woord

Monique, Wolfskuil: kinderen spreek ik wel aan, volwassenen vind ik moeilijk. Ik krijg ook waarschuwingen van andere bewoners (oud-Wolfskuilers) dat ik beter een beetje op kan passen. Ook andere mensen spreken elkaar weinig aan. Hoewel, sommige mensen in de straat wel, die zeggen: ik ben voor niemand bang.

Gert-Jan, Wolfskuil: ja, ik spreek mensen aan en daarin is niets aan veranderd. Mensen spreken elkaar verder weinig aan. Ze klagen wel maar doen niks.

Mechelien, Willemskwartier: nee, ik spreek anderen niet aan op hun gedrag. Haar man: laat iemand anders dat maar doen; je kunt beter het goeie voorbeeld geven. Als je je tuin netjes bijhoudt en een ander ziet dat...

Ron, Willemskwartier: er zullen best mensen zijn die elkaar meer aanspreken op gedrag maar ik niet.

Ik vind de woonomgeving prettiger

Deze vraag is niet meer apart aan de geïnterviewden gesteld. Op grond van de andere vragen kan gesteld worden dat de bewoners van het Willemskwartier tevreden zijn over hoe de straat er nu bij ligt, maar ook bezorgd over of het zo kan blijven.

De bewoners uit de Wolfskuil zijn voorzichtig positief over wat komen gaat. Ze willen het in elk geval eerst zien. En zijn vasthoudend; ze willen de acties, eenmaal in gang gezet, nu niet meer loslaten!

Conclusie

De kern van het project, zoals in de inleiding al verwoord door de hallo-man, is sterk.

Het gaat om het aangaan van positieve sociale contacten. Waar de hallo-man dit in zijn eentje deed, is dit project erop gericht om mensen, die in beginsel bereid zijn zich in te zetten voor de buurt, te mobiliseren. Dit levert het volgende op:

- Verbeterde contacten in de buurt.
- Empowerment bij de werkgroepleden: de ervaring dat je samen iets voor elkaar kunt krijgen.
- Nieuw krachtig buurtkader, dat al een band met elkaar heeft.
- Zichtbare verbeteringen in de buurt.
- Een vruchtbare, positieve relatie tussen bewoners en instanties (mits die sterk betrokken zijn), zoals Portaal, gemeente, Tandem en wijkkader.

Sterke punten

Welke elementen uit het project behulpzaam zijn geweest bij het halen van dit resultaat:

- De grote lijn die in het project zit: plannen maken in het najaar, ze uitvoeren in het voorjaar.
- Het huis aan huis werven van werkgroepleden.
- Het in kaart brengen van de buurt: zowel de sterktes als de zwaktes.
- Het samen bedenken van concrete zaken om leefkwaliteit van de buurt te verbeteren (bewoners stellen eigen doelen).
- Bewoners enquêteren zelf: hierbij is een zorgvuldige voorbereiding en 'nazorg' aan te bevelen.
- Bewoners zetten, met ondersteuning, concrete activiteiten in gang.
- De kracht van het project zit in de intensieve, integrale aanpak. Het gaat niet om een incident maar om de algehele leefkwaliteit in een buurt.

Zwakke punten

Het zwakke punt is zonder meer het thema waar het allemaal mee begonnen is: de leefregels. Het kostte de begeleiders veel kunst- en vliegwerk om het onderwerp, dat in ongepolijste vorm veel weerstand opriep, te 'vertalen'. Zó dat we weliswaar 'in de geest' van de leefregels handelden, maar ze niet te veel letterlijk benoemden.

Een andere zwakte of beter gezegd onzekerheid, is dat je met een dergelijk project meer dan ooit opereert in een onvoorspelbare werkelijkheid. Bewoners zijn aan het woord, zij bepalen hun eigen doelen en de eigen oplossingen voor problemen. Vooraf de hele planning vastleggen kan niet,

REFLECTIE EN CONCLUSIE

het is een proces waarbij de ene stap uit de andere volgt. Er kan heel goed projectmatig gewerkt worden, met een concreet resultaat, maar de weg ernaartoe kan niet op voorhand vaststaan. Dat betekent dat planning en ureninzet enigszins flexibel moeten zijn.

Tot slot is en blijft werving een lastig punt. In beide wijken was de groep niet enorm groot, in de Wolfskuil aanvankelijk zelfs op het randje van werkbaar.

Aanbevelingen

Met de ervaring van deze twee pilots kan een verbeterd format ontwikkeld worden. Wij hebben hierbij een aantal aanbevelingen die we graag bespreken met de opdrachtgever.

- Vervang het woord 'leefregels' door iets anders. Gooi echter niet het kind met het badwater weg! Samen afspraken maken over hoe je met elkaar om wilt gaan is geen gemakkelijk thema, maar geeft uiteindelijk een diepgang aan het project die er niet zou zijn geweest als we eenvoudigweg boomspiegels hadden ingericht. Die diepgang zit in het besef dat je als bewoner mogelijkheden hebt om doelen te stellen die te maken hebben met gedrag en dat je die doelen in gezamenlijkheid kunt concretiseren. Je hebt, hoe beperkt ook, invloed.
- Houd per buurt een vooronderzoek van ongeveer een dag. Beantwoord vragen als: wat speelt er al in de buurt, welke plannen liggen er (vanuit corporatie, gemeente en wijkkader) en zijn er

mogelijkheden hierbij aan te sluiten. Wat kunnen we verwachten? De tijd die dit voorwerk kost wordt ruim terugverdiend in de rest van het project.

- Zorg voor commitment van betrokken ambtenaren en organisaties.
- Zorg voor heldere kaders. Nu we ervaren hebben dat de kans groot is dat bewoners uitkomen op fysieke maatregelen en activiteiten, kan hier op geanticipeerd worden. Gemeente en Portaal geven aan wat kan en wat niet.
- Zorg voor werkbudget. Een basisbedrag per project, eventueel aan te vullen met extra gelden uit 'potjes'.
- Zorg voor één aanspreekpunt bij de gemeente, die regelmatig in beeld is en zijn of haar betrokkenheid laat zien. Bewoners uit het Willemskwartier, waar de gemeentelijk projectleider regelmatig haar gezicht liet zien, zijn aanmerkelijk positiever over de gemeente dan die uit de Wolfskuil.
- Blijf in een 'tandem' werken, waarbij een opbouwwerker de contactpersoon is en de ander het proces leidt.
- Betrek de Wijkraad.

Ook is er een aantal zaken die we in een vervolg graag willen onderzoeken:

- In hoeverre is het tóch mogelijk een koppeling met de huurovereenkomsten van Portaal te maken? In de pilotprojecten is dit doel ondergesneeuwd geraakt. Als er niet zoveel energie meer gaat zitten in contacten over fysieke aanpassingen, is het wellicht mogelijk de aandacht hier weer op te focussen.
- Wat is er nog meer mogelijk op het gebied van 'elkaar aanspreken'? De theatervoorstelling van Ibes en Trouwborst bereikte weliswaar een klein publiek, het meeleven was er niet minder om. Herkenning alom en er werden volop ideeën door het publiek aangedragen over hoe het beter kan. Het is de moeite waard te onderzoeken of een regievoorstelling zo ingezet kan worden dat er meer mensen bereikt worden. We verwachten dat het project in zijn verbeterde format minder tijd kost dan de pilots hebben gekost en we hopen dat het ook in andere Nijmeegse buurten de kans krijgt zijn vruchten af te werpen.

